

Avaluació transversal dels ensenyaments d'Economia i d'Administració i Direcció d'Empreses, UB, UAB, UPF i URV

Introducció

A Catalunya els ensenyaments d'Economia i d'Administració i Direcció d'Empreses (ADE) s'imparteixen a cinc universitats (UB, UAB, UPF, UdG i URV). En el programa 2000 de l'Agència s'han avaluat, de forma transversal, les titulacions d'Economia impartides a la UB, la UAB i la UPF, i les d'Administració i Direcció d'Empreses de la UB, la UAB, la UPF i la URV¹.

L'avaluació dels ensenyaments d'Economia i d'ADE s'ha fet en paral·lel i això ha comportat que l'avaluació interna i l'externa, en els casos de la UB i la UPF, s'hagin fet de forma conjunta per a tots dos ensenyaments. Cal tenir present que ambdues titulacions provenen de l'antic ensenyament de Ciències Econòmiques i Empresariales i que els primers cicles de tots dos ensenyaments solen ser comuns o mantenen moltes similituds.

Context institucional

La primera facultat de Ciències Econòmiques de Catalunya es va crear l'any 1953 a la UB, que va ser pionera en aquest ensenyament. Posteriorment, l'any 1970, la UAB va començar a impartir aquests estudis i, l'any 1990, la creació de la UPF va representar una nova ampliació de l'oferta. Finalment, la creació de la URV, al principi dels noranta, va portar a una reestructuració i a una nova ampliació d'aquests estudis a Tarragona.

Va ser justament al principi dels noranta, amb la publicació del Reial decret 1497/1987 de directrius generals comunes dels plans d'estudi, quan van aparèixer les titulacions d'Economia i d'ADE, en detriment de l'ensenyament de Ciències Econòmiques i Empresariales que desapareixia. Per a les facultats de la UB i la UAB el camí transcorregut des de la seva creació ha suposat la implantació de fins a cinc plans d'estudis diferents, els tres primers com a Ciències Econòmiques i Empresariales i els següents com a Economia i ADE.

De fet, abans d'aquesta divisió l'ensenyament de Ciències Econòmiques i Empresariales ja tenia especialitats properes a les noves titulacions, tant en l'àrea d'economia com en la d'empresa.

La posició estratègica de les facultats de Ciències Econòmiques en les seves universitats respectives és important, especialment en les de Barcelona. Això es percep per la seva rellevància institucional, per l'elevada demanda que hi ha per cursar els seus estudis i, finalment, per l'abast de la participació i les relacions amb l'entorn econòmic i empresarial del seu professorat.

Accés a les titulacions

A tall d'introducció, cal posar de manifest que, abans de la divisió de l'ensenyament de Ciències Empresariales, la distribució dels estudiants dins d'aquest àmbit era favorable a l'especialitat d'ADE. Això ha continuat sent així, tot i que la posada en marxa de la titulació d'Economia ha reforçat aquesta branca de coneixement.

La planificació dels nous ensenyaments va fer que tant a la UAB com a la UPF s'oferissin el mateix nombre de places per a Economia que per a ADE; en canvi, a la UB l'oferta de places d'ADE és sensiblement més gran que la d'Economia.

El curs 1999-2000, el nombre mitjà de demandes per plaça oferta era d'1,2 a Economia i d'1,6 a ADE, amb uns valors màxims a la UPF d'1,5 a Economia i de 2,75 a ADE. La demanda per cursar ensenyaments d'ADE és superior a la d'Economia a tots els centres avaluats. Per universitats, la demanda més gran, tant d'ADE com d'Economia, es dona a la UB, seguida per la UPF (vegeu la taula 2).

¹ Les titulacions d'Economia i d'ADE que s'imparteixen a la UdG no han estat avaluades, atès que es van posar en marxa el curs 1999-2000 i, per tant, s'ha considerat prematur dur a terme un procés d'aquesta mena.

En aquest sentit, cal dir també que, amb la consolidació de la divisió dels ensenyaments de Ciències Econòmiques i Empresariales, la distribució d'estudiants entre l'àrea d'economia i la d'empresa està tornant als nivells d'abans, quan ADE i Economia eren especialitats dins d'una mateixa titulació. Així doncs, s'observa una tendència decreixent de la demanda en l'ensenyament d'Economia.

Pel que fa a les notes d'accés, cal subratllar que l'ensenyament d'ADE de la UPF té una de les notes d'entrada més altes de tot el sistema universitari català. La segona nota de tall més alta per a la titulació d'ADE correspon a la UAB. Per a l'ensenyament d'Economia, la UPF té també una de les notes més altes del sistema, seguida, en aquest cas, per la de la UB.

El comportament de les notes de tall al llarg del temps és, per a totes tres universitats, molt estable. Cal aclarir que la nota de tall indicada en aquest informe correspon a la de primera assignació. És per això que en alguns casos, malgrat haver-hi una nota de tall superior a 6, la reassignació de places fa que hi hagi estudiants matriculats amb notes inferiors. De totes maneres, la major part dels estudiants amb notes de tall entre 5 i 6 s'apropa molt al 6.

La distribució dels nous estudiants segons la nota d'entrada també afavoreix la UPF, ja que la majoria dels seus alumnes té notes de tall entre 7 i 10. En canvi, a la UB i a ADE de la UAB el nombre més important d'estudiants se situa en l'interval de notes de tall entre 6 i 7. A Economia de la UAB els nous estudiants es distribueixen a parts iguals en els intervals corresponents a notes de tall entre 5 i 6 i entre 6 i 7 (vegeu la taula 3). Quant a la distribució de l'accés entre homes i dones, a tots els centres avaluats s'observa un repartiment força igualat de tots dos gèneres.

Finalment, cal destacar que tant a ADE com als ensenyaments d'Economia la relació entre accés a la titulació i grau d'inserció professional dels titulats és bona, tant per la rapidesa de la seva inserció com per l'adequació de les feines desenvolupades als estudis cursats.

Taula 1. Notes de tall. Evolució 1995-2000

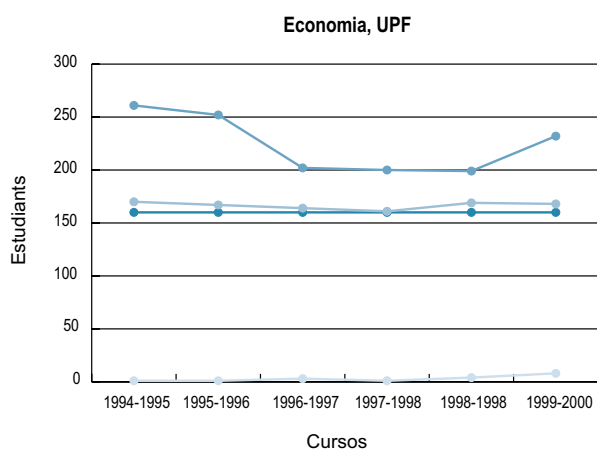
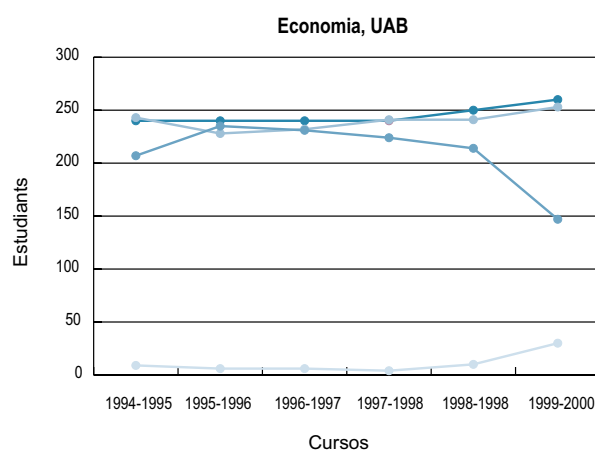
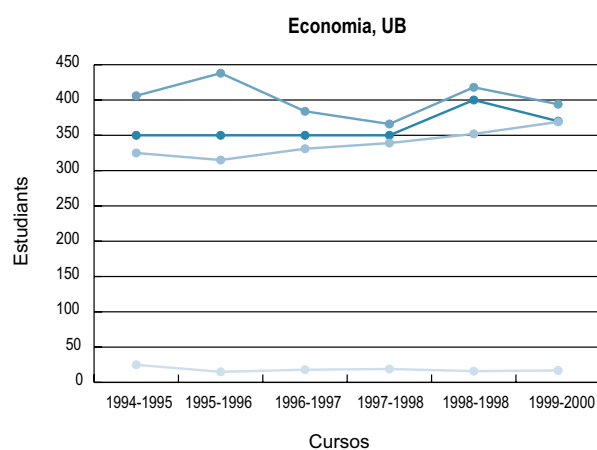
Titulació	Via d'accés PAU					
	1995-1996	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000	NTE*
Economia, UB	6,13	6,16	6,09	6,06	6,13	7,13
Economia, UAB	6,00	6,03	5,93	5,95	5,94	6,32
Economia, UPF	6,88	6,92	6,98	6,98	7,08	7,50

*Nte.: Nota de tall equivalent del curs 1999-2000

Taula 2. Demanda d'accés a la titulació. Curs 1999-2000

Titulació	Places ofertes*	Demanda global	Ràtio demanda / oferta	Demanda 1a opció		Demanda satisfeta global
				PAU	Altres	
Economia, UB	360	434	1,2	418	16	352
Economia, UAB	250	177	0,7	147	30	253
Economia, UPF	160	240	1,5	232	8	168

* Places ofertes a Catalunya: 861
Demanda en 1a opció a Catalunya: 890

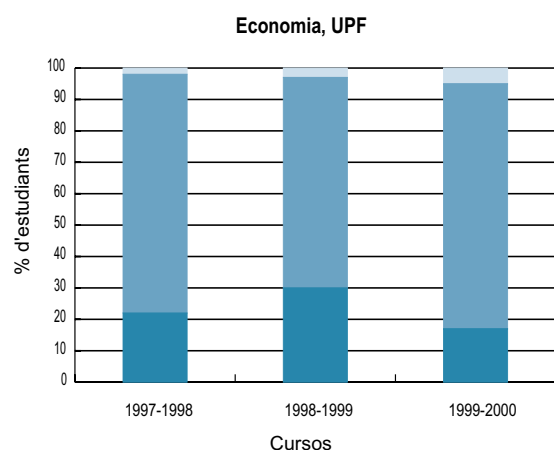
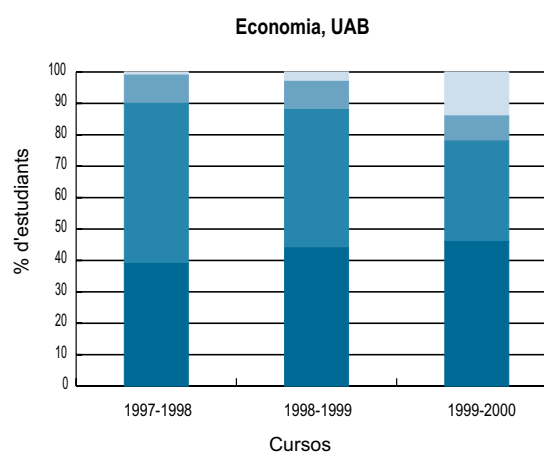
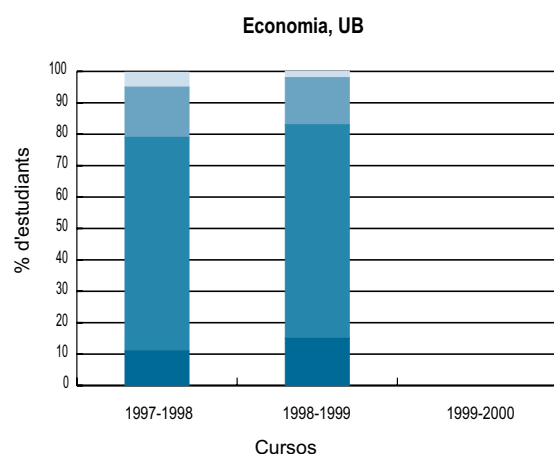

—●— Places
 —●— Demanda satisfeta
 —●— Demanda 1a PAU
 —●— Demanda altres vies

Taula 3. Distribució dels alumnes de 1r curs per notes i vies d'accés

Titulació	Via d'accés PAU								
	Curs 1997-1998			Curs 1998-1999			Curs 1999-2000		
	[5-6]	[6-7]	>7	[5-6]	[6-7]	>7	[5-6]	[6-7]	>7
Economia, UB	10,9%	68,4%	15,9%	14,8%	68,4%	14,8%	6,9%	72,9%	18,3%
Economia, UAB	39,4%	50,6%	9,5%	53,4%	37%	9,3%	45,8%	31,6%	7,9%
Economia, UPF	0%	21,7%	76,4%	0%	30,2%	67,5%	0%	14,4%	77,9%

La suma de la distribució dels alumnes d'accés via PAU per a cada curs ha de sumar el 100%. Si això no passa, la diferència fins el 100% correspon als alumnes que han accedit a la titulació per altres vies.

Altres
FP>7
PAU>7
PAU [6-7]
PAU [5-6]

Taula 4. Notes de tall. Evolució 1995-2000

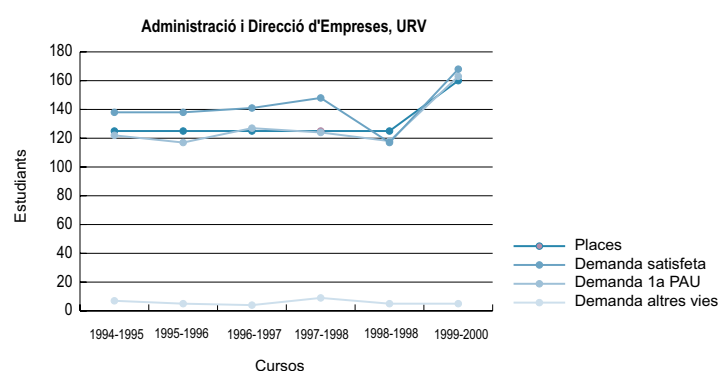
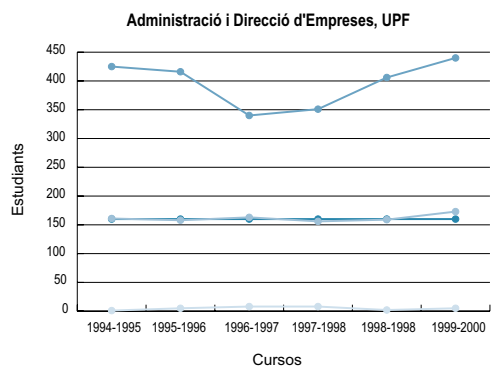
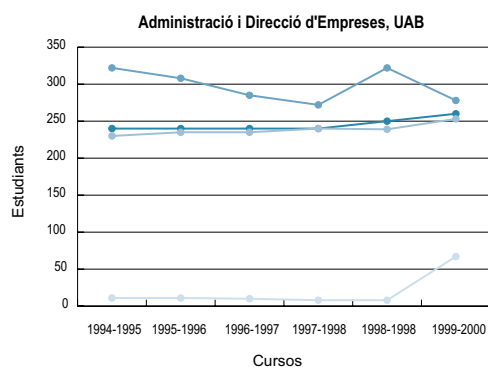
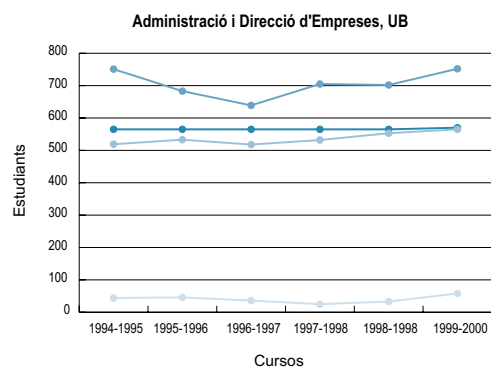
Titulació	Via d'accés PAU					NTE.*
	1995-1996	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000	
ADE, UB	6,15	6,15	6,14	6,20	6,29	7,46
ADE, UAB	6,22	6,22	6,19	6,29	6,34	7,17
ADE, UPF	7,05	7,21	7,30	7,38	7,44	8,29
ADE, URV	5,76	5,94	5,79	5,72	5,75	6,56

Nte.: Nota de tall equivalent del curs 1999-2000

Taula 5. Demanda d'accés a la titulació. Curs 1999-2000

Titulació	Places ofertes*	Demanda global	Ràtio demanda / oferta	Demanda 1a opció		Demanda satisfeta global
				PAU	Altres	
ADE, UB	560	781	1,39	747	34	539
ADE, UAB	250	345	1,40	378	67	253
ADE, UPF	160	440	2,75	435	5	173
ADE, URV	160	173	1,08	168	5	163

* Places ofertes a Catalunya: 1.240
Demanda en 1a opció a Catalunya: 1.926

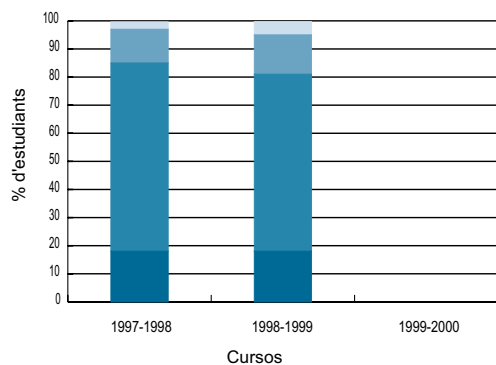

Taula 6. Distribució dels alumnes de 1r curs per notes i vies d'accés

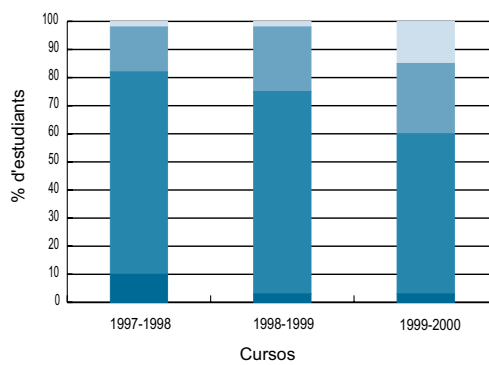
Titulació	Via d'accés PAU								
	Curs 1997-1998			Curs 1998-1999			Curs 1999-2000		
	[5-6]	[6-7]	>7	[5-6]	[6-7]	>7	[5-6]	[6-7]	>7
ADE, UB	17,7%	67,5%	12,2%	17,9%	63,3%	14,1%	5,6%	71,8%	20,4%
ADE, UAB	13,3%	71,6%	15,8%	3,8%	67,1%	29,1%	3,2%	56,5%	24,5%
ADE, UPF	0%	5,2%	92,3%	0%	10,7%	87,4%	0%	1,2%	96,0%
ADE, URV	26,6%	56,4%	13,7%	44,9%	33,9%	16,9%	38,0%	39,9%	20,2%

La suma de la distribució d'alumnes d'accés via PAU per a cada curs ha de donar el 100%. Si això no passa, la diferència fins el 100% correspon als alumnes que han accedit a la titulació per altres vies.

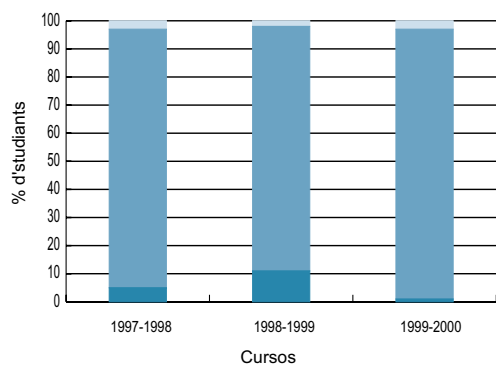
Administració i Direcció d'Empreses, UB

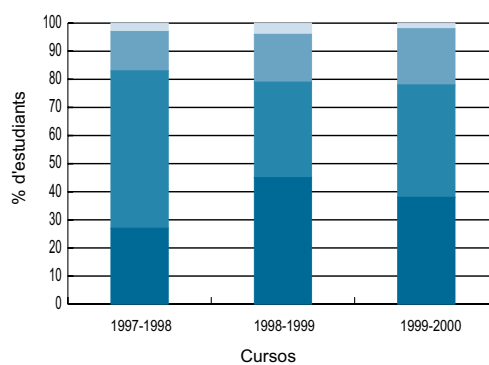
Administració i Direcció d'Empreses, UAB

Administració i Direcció d'Empreses, UPF

Administració i Direcció d'Empreses, URV

Altres
FP>7
PAU>7
PAU [6-7]
PAU [5-6]

Economia i Administració i Direcció d'Empreses, UPF

Taula 22. Dades generals de la UPF. Curs 1998-1999

	Economia, UPF	ADE, UPF
Alumnes de l'ensenyament	711	790
Alumnes de l'ensenyament a tot Catalunya	4.212	8.474
Alumnes totals matriculats a la UPF	7.270	7.270
Alumnes de cicle llarg a la UPF	5.033	5.033
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte dels alumnes totals de la UPF	9,8%	10,9%
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte dels alumnes de cicle llarg de la UPF	14,1%	15,7%
Percentatge d'alumnes respecte del total d'alumnes de la titulació a Catalunya	16,8%	9%

Fites, objectius i planificació

Els objectius de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales de la UPF són impartir un ensenyament de qualitat, amb orientació especial a la formació en coneixements i tècniques de tipus bàsic per sobre de l'especialització.

En relació amb la planificació, cal esmentar que els objectius fixats en el moment de la creació d'ambdós ensenyaments, de captar els millors alumnes que estiguin disposats a seguir els estudis a dedicació completa i de complir una seqüència educativa basada en trimestres i en una avaluació continuada, encara es mantenen.

Tot i que la UPF disposa d'un pla director 1999-2002 que pretén ser una eina de referència per a totes les unitats, actualment la Facultat d'Economia no disposa de cap document on es concretin els objectius de formació específics de les seves titulacions.

El programa de formació

L'objectiu de proporcionar una bona formació bàsica fa que hi hagi poques diferències entre els dos ensenyaments, Economia i ADE, que imparteix la Facultat. Així, la filosofia que hi ha darrere de la planificació d'ambdues titulacions es basa en el fet que els coneixements específics són més fàcils d'assolir quan els estudiants tenen la capacitat necessària d'aprenentatge desenvolupada.

Com en altres universitats, el primer cicle és comú a tots dos ensenyaments. El programa d'estudis s'estructura en trimestres de deu setmanes cadascun, i ha estat dissenyat per transmetre als estudiants una cultura que els permeti adquirir una bona capacitat d'aprenentatge per mitjà d'una disciplina de treball constant. El fet que els estudiants hagin d'assistir regularment a les classes, s'hagin d'examinar periòdicament i hagin de realitzar treballs pràctics, els obliga a mantenir el ritme de treball durant tot l'any.

Els programes de les assignatures i els seus continguts són adequats a l'estil docent establert i al perfil de graduat que es pretén formar.

Si bé l'objectiu, com s'ha dit, és dotar l'estudiant d'una formació sòlida de base com a economista, en el cas d'ADE l'avaluació ha reflectit certes mancances, especialment durant els darrers trimestres de la titulació, pel que fa a una formació més especialitzada que tingui en compte continguts relatius a habilitats directives i a altres aspectes d'aplicació directa que estimulin la capacitat relacional de l'estudiant a l'hora d'utilitzar els coneixements fins ara apresos en matèries independents.

D'altra banda, no està resolt l'encaix de l'oferta per realitzar pràctiques fora de la Facultat amb l'activitat acadèmica. De fet, es reconeixen dubtes sobre la millor manera de vincular una formació més teòrica amb una de més propera a la realitat empresarial, atès que el pla d'estudis no preveu crèdits específics en concepte de pràctiques.

Els estudiants poden escollir entre una gran quantitat d'assignatures optatives, cosa que els comitès d'avaluació han valorat positivament. Tot i així, la riquesa de formació que podria proporcionar aquesta oferta àmplia d'optatives no està prou

aprofitada, ja que hi ha moltes matèries que, de vegades, els mateixos estudiants perceben com a curssets. I no hi ha assignatures que integrin aquests coneixements dispersos.

Taula 23. El programa de formació

	Economia, UPF	ADE, UPF
Publicació al BOE	16.11.1996	16.11.1996
Anys de durada	4	4
Pla d'estudis		
Crèdits troncal i obligatoris	228	234
Teoria	144	148
Pràctica	84	86
Crèdits optatius	42	36
Crèdits de lliure elecció	30	30
Total	300	300
Grau mínim de practicitat obligatòria		
	36,8%	36,8%
Nombre d'assignatures optatives ofertes	56	55
Oferta de crèdits optatius propis	336	330
Percentatge de crèdits optatius al pla d'estudis	14%	12%
Relació d'optativitat	8	9,2
Projecte final de carrera / Pràcticum		
	No	No
Pràctiques en empreses		
	No	No

Desenvolupament de l'ensenyament

En general, els comitès d'avaluació han valorat positivament l'organització del curs en quadrimestres de deu setmanes, tot i que aquesta estructura fa que els períodes dedicats als exàmens siguin massa breus i que es pugui donar una fragmentació excessiva de coneixements si no s'estableix un nombre més gran de matèries d'integració.

La coordinació entre assignatures és bona i està assegurada per la figura del coordinador d'àrea. En alguns casos, però, la coordinació dins la mateixa assignatura no és prou adequada, cosa que ocasiona transvasaments importants d'estudiants entre grups. També hi ha certs problemes de compaginació entre els aspectes teòrics i els pràctics de les assignatures.

El nombre d'alumnes per grup es considera correcte a les classes teòriques, però una mica elevat a les pràctiques, especialment si es vol millorar en els estudiants determinades habilitats que el mercat considera importants, com ara la comunicació oral i escrita.

La metodologia docent incorpora mitjans audiovisuals i informàtics en les assignatures de caire quantitatiu i instrumental. Algunes matèries també utilitzen com a suport docent el Campus Global, per mitjà del qual l'estudiant pot accedir a exercicis, apunts, transparències, etc. des del seu correu electrònic. En relació amb la docència, també cal dir que algunes classes s'imparteixen en anglès, aspecte que es considera altament positiu, especialment amb vista a la inserció professional dels graduats. A més a més, la presència de professors d'altres països configura una visió més àmplia del món exterior.

L'alta intensitat del treball reglat en el règim trimestral té elements positius, però també fa que l'aprenentatge independent dels estudiants se'n ressentixi.

Com a punt feble del mètode docent de la titulació, els comitès destaquen el poc ús del treball a partir de casos. Millorar aquest aspecte i augmentar la proporció de professorat amb experiència laboral permetria, segons l'opinió dels comitès d'avaluació, incrementar l'enfocament pràctic de l'ensenyament.

Les pràctiques no han estat tan ben valorades en l'avaluació, en aquest sentit, caldria millorar la coordinació entre docents de recent incorporació o estudiants de tercer cicle, i professors sènior. D'altra banda, el comitè extern ha considerat escassa i irregular l'organització d'activitats extracurriculars.

Quant a les tutories, s'ha valorat favorablement l'existència del "tutor del règim de permanència", que atén aquells alumnes en situacions límit pel que fa a les normes de permanència al centre. Respecte al sistema tradicional de consultes als professors, val a dir que els estudiants no l'utilitzen de forma extensiva.

En referència a l'avaluació dels estudiants, la UPF desaconsella l'ús d'exàmens parcials per evitar sobrecarregar els trimestres. Així doncs, es decideix si l'alumne supera o no la matèria sobre la base d'un examen final. En general, per a cada assignatura hi ha un sol grup d'alumnes que, per tant, fa un únic examen comú. En els casos en què hi ha més d'un grup, però, es produeixen diferències en el rendiment acadèmic de cadascun.

Els resultats acadèmics són excel·lents i estan determinats tant per l'alta nota d'accés als estudis com pel bon sistema docent implantat (distribució adequada de l'activitat lectiva, juntament amb l'alt índex d'assistència a classe). A més a més, cal subratllar l'establiment d'una política que intenta adaptar el ritme docent al conjunt dels estudiants i no tan sols als alumnes més brillants.

Finalment, cal destacar la taxa d'estudiants que acaben els seus estudis en quatre anys, superior al 65% en ambdues titulacions. En canvi, s'aprecien diferències en el percentatge d'alumnes que abandonen els estudis: el 17,4% a ADE enfront de l'11,8% a Economia (vegeu la taula 25).

Taula 24. Distribució d'alumnes a la titulació. Curs 1998-1999

	Economia, UPF	ADE, UPF
Mitjana d'alumnes per grup de 1r curs		
Teoria	90	90
Pràctica	49	49
Mitjana d'alumnes de nou ingrés de 1r curs		
Teoria	85	85
Pràctica	47	47
Mitjana d'alumnes per grup 1r cicle		
Teoria	90	90
Pràctica	88	88
Mitjana d'alumnes per grup 2n cicle		
Teoria	73	80
Pràctica	73	80
Alumnes totals	711	790
Alumnes equivalents a temps complet	717	893

Taula 25. Resultats acadèmics. Curs 1998-1999

	Economia, UPF	ADE, UPF
Taxa d'èxit 1r curs		
1a convocatòria	85%	92%
2a convocatòria	73%	80%
Taxa d'èxit 1r cicle		
1a convocatòria	83%	89%
2a convocatòria	72%	78%
Taxa d'èxit 2n cicle		
1a convocatòria	81%	91%
2a convocatòria	63%	78%
Rendiment acadèmic		
1r curs	92%	94%
1r cicle	89%	92%
2n cicle	84%	88%
Mitjana del nombre de titulats (1996-1999)	140	173
Taxa de graduació	0,82	1,04*

* Respecte del valor d'aquesta taxa, cal advertir que en el 2n cicle dels ensenyaments d'ADE es produeix una entrada d'estudiants que provenen d'Empresarials. També hi trasllats d'estudiants entre Economia i ADE dins el mateix centre.

Professorat

El volum de professorat és adequat al programa de formació d'ambdós ensenyaments. En general, el perfil dels professors també és adient i els comitès d'avaluació n'han fet una valoració molt positiva.

Tot i que la política de plantilla docent permet contractar professors que no tinguin un domini suficient de català o de castellà per realitzar les classes en aquestes llengües, aquest fet no s'ha considerat negatiu perquè permet reforçar la presència de l'anglès en la formació dels estudiants.

D'altra banda, els informes d'avaluació destaquen com a favorable que la contractació de professorat es basi en el millor currículum investigador, ja que d'aquesta manera es garanteix que el procés no estigui marcat per l'endogàmia. A més a més, el fet de competir en el mercat internacional per tal d'atreure els millors professors fa que la figura del professor visitant sigui molt freqüent. Aquest professorat pot mantenir la plaça fins a un total de sis anys abans de disposar d'una plaça en propietat. A la taula 5, dins la categoria d'altres professors (43,4%) s'inclouen tant els visitants com els de pràctiques amb categories administratives diverses.

El grau de mobilitat i de renovació del professorat és un altre aspecte positiu de la política de contractació de la Facultat, encara que de vegades crea problemes d'organització i de coordinació.

Els comitès també han valorat positivament el sistema d'avaluació del professorat per part dels estudiants i l'ús que dels resultats en fa la Facultat, malgrat que els professors de pràctiques no se sotmeten a aquest sistema avaluatiu.

Finalment, el comitè extern recomana que els cursos en tècniques pedagògiques i els mecanismes de millora de l'ensenyament, que ja s'han començat a posar en pràctica, es generalitzin, especialment entre els professors de primer curs i els de pràctiques.

Taula 26. Dedicació docent del professorat. Curs 1998-1999

Economia i ADE, UPF	
Professorat ordinari	36%
Catedràtics d'universitat	7,8%
Titulars d'universitat	17,4%
Catedràtics d'escola universitària	3,1%
Titulars d'escola universitària	7,9%
Associats	20,3%
Altres	43,4%

Instal·lacions

La Facultat es troba situada al campus urbà de Ciutadella. Els edificis són de construcció recent i, per tant, disposen d'unes instal·lacions molt modernes i ben equipades.

La infraestructura material per a la docència es considera totalment adequada. Les aules estan equipades amb material multimèdia, permanent o mòbil, i amb ordinadors connectats a la xarxa.

La biblioteca, tant pel que fa a l'espai com al funcionament, és molt ben valorada pels estudiants i pels professors.

Com que els estudiants han de passar moltes hores a la Facultat, el campus disposa de diverses zones de treball, algunes habilitades per treballar en grup.

La dotació de maquinari informàtic a la disposició dels alumnes es considera adient, tot i que caldria preveure algunes actuacions per a les èpoques en què hi ha més aglomeració.

La zona de menjador, que fins ara era insuficient, ha estat ampliada i es considera adequada.

Relacions externes

Les relacions amb les administracions i institucions públiques catalanes i amb les principals entitats financeres, totes elles ocupadores de graduats de la UPF, s'han considerat molt positives. En canvi, caldria millorar les relacions amb les pimes i les multinacionals del sector industrial.

D'altra banda, es mantenen força relacions amb altres universitats, cosa que permet fer intercanvis que es consideren molt importants, tant des del punt de vista quantitatiu com qualitatiu.

Finalment, els informes d'avaluació recomanen posar en funcionament el Consell Assessor de la Facultat, òrgan que reuneix figures emblemàtiques de l'activitat econòmica i empresarial i que té per objectiu col·laborar en la definició de determinats aspectes de la docència.

Recerca

El projecte d'avaluació de les titulacions d'ADE i d'Economia a la UPF no ha considerat l'avaluació de la recerca.